



Henrik Vestergaard Stokholms translokationstale

Taler

Henrik Vestergaard Stockholm
Rektor på Nyborg Gymnasium

Dato

26. juni 2020

Sted

Nyborg Gymnasium

Omstændigheder

På grund af COVID-19 blev årets translokation afviklet klassevist og forskudt.

Kære studenter, kære dejlige, dygtige og sjove unge mennesker, som jeg holder så uendeligt meget af.

Solen er stået op igen, fuglene synger som altid, og dagen bliver fantastisk. Alt synes at være, som det plejer – og som det bør være sådan en smuk fredag, hvor vi skal sende jer kærligt ud i fremtiden og voksenlivet med lige dele vemod og glæde i maven. Men alligevel er intet som det plejer. For få måneder siden havde jeg aldrig troet, at vi skulle være her på Nyborg Gymnasium i dag, og at I skulle sidde med jeres smukke huer i næsten alle regnbuens farver. I sidder godt nok forskellige steder, men I er her, og vi ses. Det er så fantastisk, at vi er her sammen i dag på trods af alt, og jeg er så lykkelig for at kunne tale til den sejeste, mest vedholdende, dygtige og dejlige studenterårgang nogensinde på en sommerdag i juni, hvor verden ikke er den samme som for tre måneder siden.

Verden af i går kommer aldrig tilbage, og vi er nok heller ikke de helt samme mennesker som før. Jeg er i hvert fald ikke, og jeg har selv været gennem alle psykologiens panikfaser og været både bange og usikker på det hele. Vi voksne kan nemlig også være bange. Men I har klaret jer så tappert og kæmpet så flot sammen.

Jeg er så stolt af jer, og jeg ved, at jeres forældre og lærere også har en klump i halsen over at se jer her til dimission imod alle odds. Det er forjættelsens og forløsningens dag efter tre måneder, hvor I – og vi alle – har kæmpet for at se klart i mørket under den største krise siden Anden Verdenskrig.

"Det er forår udenfor. Og det er lyst og mærkeligt og melankolsk. Man er voksen og fri nu og kan gøre, hvad man vil. Men man fik aldrig rigtig lært foråret at kende. Man har forsømt det."

Sådan beskrives studenternes forår i Scherfigs legendariske Det forsømte forår, og den beskrivelse giver endnu mere mening for jer, end den har gjort for nogen anden studenterårgang i danmarkshistorien. I har nemlig haft et forbandet og forsømt forår. I har siddet isoleret derhjemme, I har lidt afsavn, fået aflyst gallafester, eksamener, studenterfester, og I har oplevet mange, mange skuffelser undervejs. I har været nervøse for jeres bedsteforældre, familier og måske jer selv. Men I har efterlevet mantraet om, at man kan, hvad man skal og meget mere til. I har på kort tid taget del i danmarks- og verdenshistorien på en forbilledlig og værdig måde, som ingen af vi andre nogensinde har gjort eller har oplevet i vores ungdomsliv.

Den norske sundhedsminister udtrykte det så smukt i en fantastisk tale til ungdommen i foråret, hvor han sagde: "Næste sommer er for midaldrende mænd, der køber karbonadefars og toiletpapir på tilbud. Næste sommer findes ikke, når du er ung. Det er ungdommen, som har måtte leve anderledes. Men I har sat livet på pause for, at andre kan beholde deres." Gennem de sidste 1, 2 og 3 år på skolen har I vist, at I kan knokle, tilegne jer viden og kompetencer, handle og gøre noget ved tingene, og I har været nogle fantastiske, dejlige og sjove kammerater på den her dejlige skole. Men de sidste tre måneder har vist, at når lokummet virkelig brænder, og samfundet og verden lukker ned i en historisk krise, så kan man regne med jer! I er gjort af et helt særligt stof, og I er en helt særlig studenterårgang, som jeg aldrig vil glemme. Jeg tror heller aldrig, I vil glemme den her tid. Og jeg tror måske, at I modsat tidligere årgange har fået sat livet i perspektiv. I har lært, hvad der virkelig betyder noget i tilværelsen og modbevist alle de sure gamle mænds snak om, at ungdommen kun tænker på sig selv. I har nemlig tværtom vist samfundssind, solidaritet og kæmpet for det, I tror på – også før coronaen.

Jeg er så stolt af jer, og jeg vil gerne sende jer afsted med nogle ord, som både tager jer op i helikopteren, men også fokuserer på, hvor vigtige I er for os alle sammen. At I er noget helt særligt. Jeg vil tale til jer om det sammenhold og fællesskab, som jeg tror, krisen har skabt i samfundet. Jeg vil også tale til jer om, hvordan krisen måske har forandret os alle lidt, og hvordan den forhåbentligt har givet os blik for det vigtige i livet. Jeg vil selvfølgelig også tale om jer, om

hvordan det her har påvirket jer og vist, hvor dannede, krøllede, dejlige, sjove og seje I er. Og måske – forhåbentligt – kan I tage de erfaringer med videre i livet.

Krisen og sammenholdet før og nu

Hvad har krisen betydet for vores sammenhold og fællesskab? Hverken jeres forældre eller bedsteforældre har før oplevet noget, der ligner det her. Da statsministeren holdt pressemøde d. 11. marts og lukkede landet ned og appellerede til, at vi skulle stå sammen ved at holde afstand, så var det danmarkshistorie og verdenshistorie. Jeg tror ikke, jeg var den eneste, der fik kuldegysninger og et nervøst sug i maven i erkendelse af, at det her var dybt, dybt alvorligt. Dronningen gik på landsdækkende tv i den bedste sendetid seks dage senere og appellerede i klare vendinger til vores sammenhold og fornuft. Det er ikke sket, siden Kong Christians tale til nationen d. 5. maj 1945, da Danmark var befriet efter fem års tysk besættelse.

Dronningen talte direkte til os om vores adfærd og døden på en måde, vi ikke er vant til: "Coronavirus er en farlig gæst. Den spreder sig som ringe i vandet, og det går stærkt. Én person kan smitte mange – endda uden selv at føle sig syg, og smitten går videre rundt til endnu flere, en lang og skræmmende kæde. I den kæde vil mennesker dø. Et barn kan miste sin bedstemor, en datter sin far, en hustru sin mand. Venner vil pludselig ikke være der mere. Det er den kæde, vi skal bryde, og som vi kan bryde." Men Dronningen huskede os også på, at i farens stund holder vi sammen, at det ligger dybt i os, og at det falder os naturligt her til lands. Og Dronningen havde en pointe, som ikke bare er produceret af en spindoktor, hvis vi kigger historisk på det. For vi er et lidet lille land, som gennem historien har været gennem eksistentielle kriser og trusler, og siden tabet af Sønderjylland i 1864 har mantraet været: "Hvad udadtil tabes, skal indadtil vindes". Det giver mening før som nu.

D. 9. april 1940 blev vi angrebet af en ydre fjende og farlig gæst, da tyske tropper overskred den danske grænse og besatte landet i fem forbandede år. Det er der skrevet og sagt meget om i dette forår, hvor det er 80 år siden. Den fysiske besættelse af en militær overmagt gav sig hurtigt udslag i et større nationalt sammenhold, alsang og fokus på fællesskabet og de stærke demokratiske og kulturelle værdier, vi bygger vores samfund på. Det skete i en tid, hvor hverdagslivet blev radikalt forandret med mørklægning, udgangsforbud, rationering, interneringer, dødsstraf – og siden modstandskamp på liv og død.

Der blev lagt stærke bånd og lænker på vores handle- og tankefrihed. Men besættelsen styrkede sammenholdet indadtil, vi fik en samlingsregering på tværs af partiskel, og befolkningen rykkede sammen og hjalp hinanden, mens de sang med på Poul Henningsens tidløse sang om frihed og bundethed. Man binder os på mund og hånd. Det var besættelsestidens vigtigste ikke-illegale frihedssang, og dens budskab giver også mening i dag i lyset af coronakrisen:

"Man binder os paa Mund og Haand, men man kan ikke binde Aand,og ingen er fangne, naar Tanken er fri.Vi har en indre Fæstning her som styrkes i sit eget Værd,naar bare vi kæmper for det vi kan li. Den som holder Sjælen rank kan aldrig blie Træl.Ingen kan regere det som vi bestemmer sel. Det lover vi med Haand og Mund i Mørket før en Morgenstund, at Drømmen om Frihed blir' aldrig forbi."

Da statsministeren i marts 2020 lukkede samfundet ned i fornuftigt nødværge, var fjenden ikke en ydre fjende, og vi blev ikke fysisk bundet på mund og hånd – ikke helt i hvert fald. Vi mistede heller ikke vores selvbestemmelse eller store landarealer til en aggressiv og totalitær besættelsesmagt. Det var en usynlig og indre fjende, som frarøvede os vores liv, som det var. Vi mistede hverdagen i skolen og på arbejdet, den sociale kontakt med hinanden og familien og alt det, der normalt gør os glade. Desværre mistede vi også mange til den livsfarlige sygdom. Alt for mange – og det er ikke slut endnu, selvom alt ser lyst ud.

Ligesom i 1940, så har det her styrket fællesskabet, den indre fæstning og givet renaissance til samfundssindet, som i mange år har ligget dvale i en meget individualiseret tidsalder, hvor der mest er fokus på den enkeltes ret til selvrealisering. Pludselig var der igen fokus på fællesskabet, Fabers fællessang, og utallige frivillige grupper har hjulpet sårbare og ensomme mennesker med indkøb. Det her har skabt en fælles forståelse af, at vi er en del af noget større, og at vi kæmper for andre end os selv. At vi må kigge indad og ændre egen adfærd for at beskytte de udsatte i samfundet.

Under Anden Verdenskrig talte Churchill til nationen og roste piloterne fra Royal Air Force, fordi de havde forhindret den tyske invasion, Luftwaffes hærgen og Blitzkrieg over den engelske kanal. Han sagde: "Aldrig har så mange haft så få at takke for så meget." I dag i 2020 kan alle danskere til gengæld takke hinanden for alt – og så meget – og for at krisen er under kontrol. Samfundssindet og ansvarligheden har sejret over alt i Danmark, og jeg tror

ikke, jeg er alene med at være stolt over vores samfund og de ansvarlige politikere, der på tværs af partiskel har stået sammen og gjort, hvad de kunne for at skærme befolkningen i en krise, ingen nogensinde har prøvet før. Jeg er så taknemmelig og imponeret over den indsats, og vi skylder alle de ansvarlige politikere tak – også selvom de er begyndt at skændes igen.

Eksistentiel krise og det vigtige i livet?

En ting er, hvordan vi har handlet som kollektiv og som samfundsborgere. Men hvad er der måske også sket inde i os alle sammen? Det lyder måske uvant for jer, men jeg tror, det har gjort en forskel, at vi alle har fået døden lidt tættere på. Det er faktisk lidt tabu at tale om døden i Danmark, men pludselig har vi haft den på uanmeldt besøg, og for første gang har vi indset, at vi ikke er herrer over alt – heller ikke døden. At pandemien ikke kunne styres, og at folk desværre og tragisk er døde omkring os. At vi blev rigtig bange for at miste vores bedsteforældre og kære og måske bange for vores eget liv.

Før talte man om den antropopæne tidsalder. Antropopæn betyder noget i retning af menneskets nye tid. Det har været en tidsalder, hvor mennesket har taget magten over naturen, udviklingen og livet på jorden. Men man må sige, at den tidsalder sluttede brat i marts 2020 i vores lille kongerige.

Digteren Morten Søndergaard indkapslede essensen i sit nu berømte digt VI
RUS d. 13. marts i Dagbladet Information. I får lige et par linjer.

"Nogen hoster efter at have spist en flagermus i Kina børserne krakker i Wall Street og naturen smiler."

"Verden er en anden. Verden er forandret."

"Naturen viser tænder. Dracula er blevet drakonisk. Der kommer ingen Batman og redder verden."

Nej, der kommer nemlig ingen Batman, og vi har på kort tid fået sat livet på spidsen, og vi har lært, at ungdommens udødelighed og sorgløshed er forgængelig. Vi har kort sagt alle mødt døden og tænkt tanker om altings skrøbelighed. Det styrker vores kærlighed til det, vi har. Det styrker også bevidstheden om, at de dagligdagsproblemer, der fyldte vores liv før, er

hamrende ligegyldige og rent flueknepperi. Det styrker bevidstheden om, at jo færre problemer vi har, jo mere puster vi de småproblemer op, vi alle bruger for meget tid på. Vi ser vores liv i et andet lys nu, og vi har forhåbentligt indset, hvor privilegerede og forkælede vi er i det her samfund.

En forskergruppe fra Syddansk Universitet har netop undersøgt det, der sker under livstruende kriser, og har skrevet kronikken "Danmark bestod den eksistentielle tryktest". De fortæller bl.a., at kriser før har sat menneskets liv i perspektiv og har givet eksistentielle kriser, som har ændret verden og menneskets opfattelse af livet. Ligesom nu. De henviser til krisepsykologiens fader, psykiateren Johan Cullberg, som påpeger, at store kriser forandrer mennesker og nogle gange smadrer liv. Men kriserne har også potentiale til at udvikle og skabe positiv forandring – at give os blik for, at vi har brug for hinanden. Når livet og livsglæden er truet, som det har været og stadig er, så kommer der eftertanke og eksistentiel tvivl. Hvad er det for et liv, jeg har levet indtil nu? Er det det liv, jeg gerne vil leve, og hvor skal jeg hen? Hvad er det egentligt for nogle værdier, jeg har, og er det nu så vigtigt, at jeg jager de højeste karakterer, det mest prestigefyldte job, higer efter materielle goder og lever halvdelen af mit liv på overfladiske sociale medier? Alt det er jo ligegyldigt i lyset af døden og frygten for at miste dem, man elsker. Det er jo så pisseligegyldigt.

Jeg tror oprigtigt, at coronakrisen har fået os alle til at tænke mere over det liv, vi lever, og måske kan krisen føre til mere rigtigt nærvær og gennemtænkt retning i livet og mindre autopilot i livets hamster- og forbrugshjul. Vi skal leve i det nu, der gælder. Jeg tror, at Kopernikusøjeblikket er indtruffet for mange af os, for vi har indset, at verden ikke drejer sig om os eller om at realisere egne behov. Det var på tide.

Ungdommen og dannelsen i en coronatid

Hvad er der så sket med jer – ungdommen – under den her krise? Ja, I har måttet lægge skuldre til kritik og løftede pegefingre fra de voksne, fra forskere og også fra meningsdannere. Der har da helt sikkert også været uansvarlige unge mennesker, ligesom der har været et utal af uansvarlige voksne mennesker. Men det har ikke været fair, for i virkeligheden har I klaret den her mærkværdige situation langt mere værdigt, roligt og ansvarligt end mange voksne. Det bekræftes i en ny DTU-undersøgelse, som viser, at mange unge har udvist et stort ansvar under coronakrisen. Nærmest for stort. I har overholdt reglerne –

og ofte mere end nødvendigt – og I har ikke været bekymrede for jer selv, men rigtig meget for de ældre i familien og i samfundet. Så der er en kontrast mellem den offentlige diskurs, der er om de uansvarlige unge, og så de i virkeligheden meget ansvarlige unge. Jeg må også selv med skam erkende, at jeg selv var skeptiker – grænsende til sur gammel mand. Jeg var nemlig også bange for drukorgier, løssluppenhed og også for de legendariske 7-7-fester, som jeg hørte rygter om. Jeg gik faktisk med overvejelser om at lukke skolen af frygt for smittefare efterfølgende. Men frygten blev gjort til skamme, da jeg talte med jer alle sammen en mandag i maj. I fortalte, at I havde overvejet fest, men da I hørte myndighedernes udmeldinger, aflyste I selv. Jeg vil godt sige undskyld til jer alle sammen, fordi jeg havde de tanker. Sorry! I er nemlig dybt ansvarlige, tænsomme og nogle fantastiske unge mennesker. I fik smadret alt, hvad der lignede en normal afslutning og normal undervisning, men I knoklede videre og har indordnet jer under de voldsomme forandringer og udsigten til at skulle miste meget af det, der gør studentertiden fantastisk. I har vist, at I netop er ansvarlige unge mennesker, der handler som en del af noget større og gør jeres pligt for det fælles bedste – på trods af at I har måttet lide afsavn. I har med en berømt filosofis ord bevist, at "den, der ved, hvorfor han skal leve, tåler næsten et hvilket som helst hvordan".

I højstemte skåltaler tales der også meget om dannelse og almendannelse, og begrebet diskuteres på livet løs i en uendelighed i mange akademiske elfenbenstårne, ligesom der foregår frugtesløse diskussioner om, hvilke uddannelser der har patent på dannelsen. Men dannelse og uddannelse handler ikke kun om forløsning i åndernes rige, faglig kyndighed, kompetencer og flotte ord, men også om at handle aktivt og agere som ansvarlige samfundsborgere og tage vare på de udsatte i samfundet. Dannelsen skal realiseres hver dag og ude i livet, for ellers er det bare varm luft, bullshit og noget, man kan se i fjernsynet. I har realiseret dannelsen både under den her krise og også i jeres uddannelsesforløb her på skolen. I har nemlig gjort en forskel, I har handlet og vist, at I træffer ansvarlige, etiske og selvstændige beslutninger, og I har handlet med samfundssind. I har holdt jer hjemme under den værste del af krisen, I har passet på jeres bedsteforældre eller kronisk syge familiemedlemmer, og I har efterlevet myndighedernes retningslinjer og mere til. De første dage, da vi genåbnede, kom I ind med to meters afstand, og vi var meget imponerede over, at I klarede de nye regler så flot og ansvarligt. I har verdensklasse! Udover at I har håndteret den her krise fantastisk, og at det har været sjovt at høre historier om virtuel undervisning i sengen, på toilettet, i bad og uden tøj, så har mange af jer

også de sidste år involveret jer i arbejdet for mere bæredygtighed på skolen, i byen og hele samfundet. I har gjort alle historier om den selvoptagne ungdom til skamme. Medlemmer af elevrådet og flere af jer har også sat fokus på behovet for mere rigtigt og socialt nærvær og koncentration i timerne. Det resulterede i Eksperimentet, hvor skolen lukkede ned for internettet og samlede mobilene ind en hel uge. Det var ikke smukt udført af os, men resultaterne var tankevækkende og også reaktionerne fra mange af jer. Det er helt unikt, at elever selv går foran og foreslår sådanne initiativer på en skole, og det vidner netop om samfundssind og ansvarlighed, og jeres initiativ bliver udfoldet næste skoleår og for alle kommende elever.

I har vist, at I er proaktive aktører i eget liv, og at I er optændt af noget vigtigt, der er større end jer selv. I har vist, at formålsparagraffen i gymnasiebekendtgørelsen er anvendelsesorienteret og ikke bare flotte ord, og at I kæmper for den gode sag. I gør os stolte og viser, hvorfor vi holder skole her på Nyborg Gymnasium. Det gør vi, fordi her bliver hele og ansvarlige mennesker til! I er også så pissesjove at være sammen med, og det har været fantastisk at være en del af jeres liv – også uden for klasseværelsets rammer. I er sgu omvarende initiativer, uanset om det handler om krøllede ideer, fede koncerter, iværksætteri, sport, film, teater eller legendariske Kapakifester. Mange af jer ved godt, at jeg har sneget mig rundt til alle festerne, men I skal også vide, at det er noget af det, jeg elsker ved mit job. Jeg elsker jeres sorgløshed, umiddelbarhed og fantastiske energi. Når jeg ser jeres glæde og vildskab, så føler jeg mig uendeligt gammel og får et stik i hjertet og et sug i maven. For det, I oplever og gør i nuet, er det, alle vi andre savner fra en svunden tid og ville ønske, vi kunne gentage. Bare én dag i livet. Sådan får I det også meget snart, og jeg tror faktisk skolesavn bliver årets ord i 2020.

Videre i livet

Nu har jeg talt om alt det, der er sket, og jeg vil slutte af med, hvad jeg håber, I har lært og måske tager med jer. Måske har I glemt det her om en måned, og I har helt sikkert glemt min tale. Jeg håber inderligt, I skal ud at feste og nyde livet uden tanke for andet end nuet og den glæde, der bobler i jer. Men jeg håber, I vil tage nogle af erfaringerne med videre i livet. I har nemlig efterlevet klassiske dyder om at udvise selvdisciplin, viljestyrke, tænke på andre end jer selv og fokusere på det vigtige i livet, og det I kan gøre noget ved. I har vist, at I ved, I er del af noget større. I har lært noget andet og mere værdifuldt, end hvad vi andre

lærte, da vi var unge. Jeg vil godt takke jer alle inderligt for, at jeg har måttet dele jeres fantastiske selskab de sidste år, og I skal også have stor tak for, hvordan I har håndteret den største krise i 80 år. Det er et privilegium at have haft jer i huset, og jeg er så ked af, at vores veje skal skilles. Jeg vil samtidig også takke jeres lærere og alle ansatte i huset for at have kæmpet og knoklet for jer i klasseværelserne, ved skærmene, i kantinen, på kostskolen, i sekretariatet, i køkkenet, med rengøringsvognen og i serviceafdelingen. Uden jer var der ingenting, og jeg er inderligt taknemmelig for jeres utrættelig indsats for vores dejlige elever i gode tider og krisetider. Giv dem en stor hånd.

Kære årgang 2020. I har oplevet livet på godt og ondt. I har oplevet, at det er fedt, fantastisk og lærerigt, men I har også oplevet dets alvor som ingen anden generation. Heldigvis har I været optimistiske, ukueligt glade, og I har håndteret det hele så flot. I har gjort det, som Charlie Chaplin udtrykker i den smukke udødelige sang "Smile", som er en hyldest til livet på godt og ondt, og det håber jeg, I vil blive ved med:

"Smile though your heart is aching. Smile even though it's breaking. When there are clouds in the sky, you'll get by If you smile through your fear and sorrow. Smile and maybe tomorrow You'll see the sun come shining through for you. Light up your face with gladness. Hide every trace of sadness. Although a tear may be ever so near That's the time you must keep on trying. Smile, what's the use of crying? You'll find that life is still worthwhile. If you just smile."

Kære årgang 2020. I bliver ikke coronaårgangen, der mistede alt. I bliver årgangen, der viste samfundssind, kæmpede stoisk med ukueligt humør og gjorde noget uegennyttigt, som hverken jeres forældre, bedsteforældre eller vi andre har gjort. I er noget helt særligt, og vi glemmer jer aldrig. Husk det! Med de ord vil jeg dimittere årgang 2020 fra Nyborg Gymnasium.

Kilde

www.fyens.dk

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Translokations-/dimissionstale

Relateret

26. juni 2020

26. juni 2020

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/henrik-vestergaard-stokholms-translokationstale-2020>